מדיניות ה"אקורדיון" ברפתות

ד"ר יואל זרון

כמות ההזרעות מושפעת רבות ממדיניות המשקים המזריעים לפי עונות השנה.
בישראל יש השפעה רבה לעונות השנה על הייצור והפוריות וכיוון שכך, הרפתנים מזיזים את מירב ההזרעות הראשונות, בשלוחות העגלות והמבכירות, לחלון הזמנים של חודשי האביב תחילת הקיץ •

לשעת ההזרעה אין שום השפעה על מדדי הפוריות בתנאי שקיים תיאום בין המזריע למשק. עזרה והבנה מהמשקים תעזור לעבור תקופות אלו במקצועיות טובה יותר

עקומת ההזרעות הראשונות בעגלות ובמבכירות ביחד, בשנים 2014–2015 נראית באיור 1.
המגמה המסתמנת באיור 1 בולטת: נטייה להזזת ההזרעות הראשונות לחודשים מרץ עד יוני
(המלטות דצמבר עד מרץ) על חשבון ההזרעות אוקטובר עד דצמבר 0המלטות יולי עד נובמבר) מגמה זו כבר קיימת מספר שנים ואיור 1 ממחיש זאת בשלושת השנים האחרונות.

איור 1. מספר ההזרעות (ללא פסילות) המוצגות באיור 1 הם רק של משקים המשתפים פעולה עם ספר העדר כ-90% מהעדר

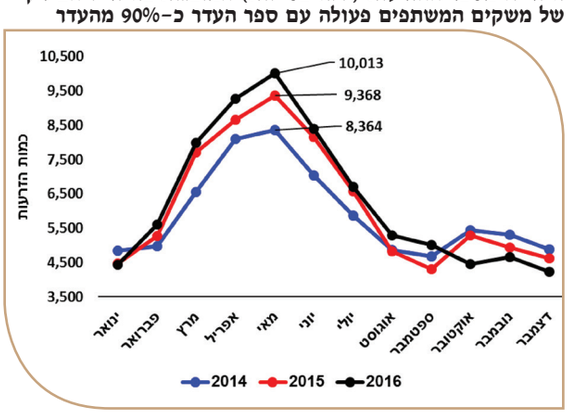

מה קרה בשנת 2017 ומה ההשפעה על עבודת שיאון בשטח?

מזריעי שיאון מזריעים את כלל ההזרעות ובכלל המשקים (משתפי הפעולה ואלו שאינם). בנוסף, עבודתם כוללת גם

" " .indd 56 7/5/17 9:53 AM

פסילות. כך שסך הכנסות הידיים ליום עבודה/לתקופה הוא המדד שמשקף את כלל העבודה. כמובן שמדיניות הרפתות להזרעות ראשונות משפיעה רבות על "תנועת האקורדיון" השנתית המשפיעה על ממשקים רבים ובכללם:

- עבודת המזריעים והווטרינרים
- המלטות וגידול
- צפיפות הפרטים ביונקיה ובסככות העגלות לאורך השנה
- כניסה לחליבה
-

המשך הסקירה תתמקד בעבודתם של המזריעים בחצי הראשון של השנה (זאת מכיוון ששנת 2017 נסקרת רק בחמשת החודשים הראשונים) וההשלכות המשפיעות על כניסתם למשקים.

באיור 2 רואים את כלל עבודתם של המזריעים (הזרעות + פסילות) ניתן לראות בברור את הירידה בכמות העבודה בחודשיים הראשונים של השנה. בשנת 2017, ירידה זו הייתה "עמוקה" יותר אך מחודש מרץ חלה תפנית וכמות הכנסות הידיים עולה עד מאי. חודשים מרץ ומאי היו דומים בשלושת השנים אולם באפריל 2017, היו מספר הכנסות ידיים גבוה במיוחד לעומת שנים 2016 ו-2015

איור 2. מספר הכנסות הידיים בשנים 2015 עד 2017 במחצית הראשונה של השנה

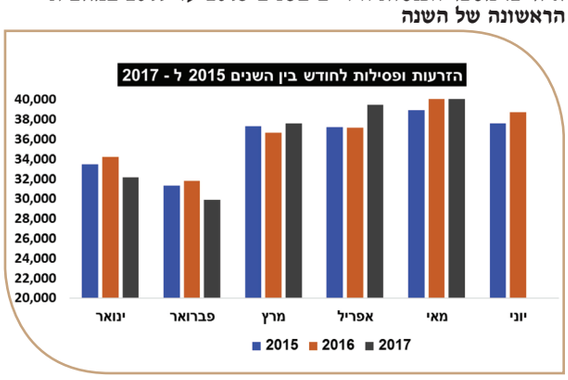

שיאון עובדת לפי אזורי עבודה קבועים שלהם מזריע קבוע. בנוסף, יש מערך מחליפים התומך במזריעים הקבועים. ממוצע הכנסות הידיים היומית לכלל המערכת משקפת את

איור 3. ממוצע הכנסות ידיים ליום עבודה בשנים 2015-2017

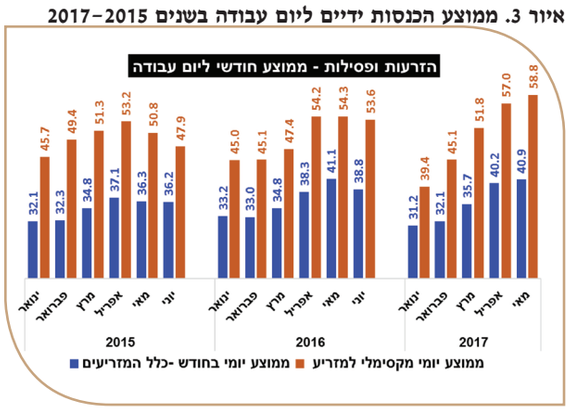

העלייה או הירידה של מספר ההזרעות " ברמת המזריע". מובן שממוצע זה מכיל בתוכו את רמות השיא ורמות המינימום לכל מזריע ומזריע ללא קשר למספר הימים שבהם הוא עבד באותו החודש.

באיור 3 משקף גם את המזריע שבאותו החודש הגיע לממוצע הכנסות הידיים הגבוה ביותר. בשנים 2016 ו-2017 ההממוצעים היומיים היו דומים, אפריל הוא החודש הגבוה ביותר ואילו ביוני ניתן לזהות ירידה. בחודשי השיא, שנת 2015 הייתה ברמות נמוכות יותר של הכנסת ידיים ממוצעת ליום עבודה.

מעניינת במיוחד דווקא פעילותם של המזריעים בקצה העליון של ממוצעי הכנסות הידיים החודשים .מרץ-מאי, בשנת 2017 היו גבוהים יותר ממרץ - מאי בשנים 2016 ו-2015

בששת החודשים הראשונים מספר הכנסות הידיים מעל 60 ליום עבודה מוגדר כ"פיק" מובן שגם 59 או 58 הם דומים, אולם את "הקו האדום" הצבתי ב-60. כמובן שמספר הפיקים, הוא למזריע ולא לאזור. כלומר, יכול להיות שבאותו יום העבודה הגיע המזריע לפיק של הכנסות ידיים אולם האזור קיבל עזרה ממזריע נוסף.

איור 4 ממחיש את מספר הפיקים החודשיים ואת הלחצים שבהם נמצאים מספר מזריעים ביום עבודתם.

איור 4. כמות הכנסות ידיים מעל 60 ליום עבודה (פיק) בין השנים 2015-2017

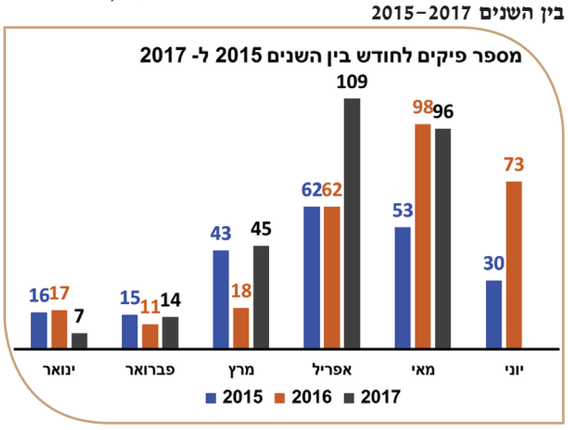

גם כאן, חודש אפריל בשנת 2017 היה יוצא דופן. חודשים ינואר ופברואר דומים בכל שלושת השנים עליה משמעותית של מספר הפיקים חלה בחודשים מרץ עד מאי בשנים 2016 ו-2017 מגמת הירידה שחלה בחודש יוני בשנים 2015 ו-2016 תתממש קרוב לוודאי גם בשנת 2017.

הפיקים וחלוקתם הם רק סימפטום אולם אינם הרכיב היחידי בתכנון עומסי העבודה שחלים על המזריעים. החלוקה של מספר הפיקים אינה דומה בין המזריעים. יש לציין שעומס העבודה בין המזריעים מתחשב גם בנסיעתם בין המשקים וגם בהזרעה שלהם במגזרים השונים :קיבוצים/מושבים/בתי הספר.
טבלה 1 מראה את חלוקת הפיקים בין המזריעים בחודשים המוזכרים באיורים למעלה. גם כאן שנים 2016 ו -2017 דומים ומספר המזריעים שלהם פיקים בחודשים השוני דומה.

" " .indd 58 7/5/17 9:53 AM

טבלה 1 מספר מזריעים שלהם פיקים
מעל 60 הכנסות ידיים לחודש בשנים 2015–2017

שנה/ חודש	ינואר	פברואר	מרץ	אפריל	מאי	יוני
2015	12	12	18	27	26	19
2016	12	8	14	27	32	28
2017	7	8	17	28	31	

מה המשמעויות משלל הנתונים הללו?

- עזרה הדדית בין מזריעים הקרובים האחד לשני באזורים השונים, מעבר לעזרה מובנית של אזורי רוחב הניתנים במידת האפשר בימים של הפיקים. תכנון רב שנתי של החודשים אפריל עד יוני.
- הכנה בטרם עת לעומסי העבודה החריגים ע"י תכנון אזורי מראש, והערכות לימים הקיצוניים, שבעיקרם מסונכרנים של פרות/עגלות טרם כניסת הקיץ להשפעה על הפוריות.
- שימוש טוב יותר בטכנולוגיות הקיימות בשיאון לצורך קבלת נתונים יומיים ועומסי עבודה המצטברים לאותו היום.
- מתן עזרה למזריע שחיזוי כמות ההזרעות המצטברות שלו, משעות הבוקר, הם ברמות גבוהות מאוד.
- הסברה ותאום בין המערכת הווטרינרית ומערכת ההזרעה לנושאי הסינכרונים השונים ברפתות הגדולות.

הכמויות מתגברות משנה לשנה ולעיתים הפרוש של קבלת הדרישות מטיפול הורמונלי למספר גדול מאוד של פרות הוא מגיע למצב של פגיעה בעבודה הסדירה של מערך הפוריות במשק

* טיפולי צינון, או לחילופין, הרחבה של ההזרעות הראשונות של המבכירות והעגלות מטווח קצר מאוד של השנה לטווח ארוך יותר, יכול לתת פתרונות. עומס רב כל כך, בזמן קצר כל כך יכול לתת גם תוצאות הפוכות מהמתוכנן, במיוחד בהיבטים שנזכרו למעלה ב"תנועת האקורדיון".

מעל הכל, בקשה מהמשקים לסבלנות בקבלת המזריע בחודשי השיא. עומסי העבודה המתגברים בחודשים מרץ–יוני מביאים את המזריעים ללחץ, המתגבר גם מתגובות המשקים, לשעת הגעת המזריע.

לשעת ההזרעה אין שום השפעה על מדדי הפוריות בתנאי שקיים תיאום בין המזריע למשק. עזרה והבנה מהמשקים תעזור לעבור תקופות אלו במקצועיות טובה יותר. ▲

" " .indd 59 7/5/17 9:53 AM